

שבת מברכין חודש תמוז

בספר הקדוש בני יששכר כתב המליך אות ח' לתמוז.

ובע"ה יתבאר דבספר נבי לדיק (תמוז אות א') כתב לירוף תמוז הוא הו"ה יו"ה מס"ת במגילת אסתר (ה' י"ג) וכל ז'ה איננו שו"ה ל"י, דבמדרש רבה וירא (פל"ח י"ד) א"ר לוי בכל מקום שנאמר אין לה הוה לה, בפרשת נח (י"א ל') כתיב ותהי שרה עקרה אין לה ולד, הוה לה שנאמר בפרשת וירא (כ"א א') וה'פקד את שרה וגו' וכן בירמיה כתיב (ל' ז') ציון היא דורש אין לה והוה לה, ובא לציון גואל (ישעיה נ"ט כ').

ובבין בחודש תמוז שציוס י"ז צו, גבר האויז ותצקע העיר, הוה הצירוף מס"ת וכל ז'ה איננו שו"ה ל"י, כלומר הא"ן זה שוה ל"י, הא"ן זה נחמה למקדש השלישי עכ"ד הקדושים ומתוקים מאד.

והנה יתחק עולה ר"ח שהוא ח"פ הו"ה, ונולד לשרה אף שנאמרה עליה אין לה ולד, ולזה המליך אות ח' שרומז ליחזק בחודש תמוז, ונחמה לציון היא דורש ואין לה ולסוף הוה לה מקדש השלישי.

מקדש השלישי נרמז באותיות י"ה

בשו"ע או"ח הלכות ר"ח (סימן תכ"ח ס"ב) כתב המחבר אלו הימים שהוקצבו צהם ראשי חדשים ולא צוולתם, ניסן אגה"ז, אייר צגה"ז, סיון אגד"ו, תמוז אגה"ו.

ונראה ליתן טעם שחודש תמוז יחול ציומי אגה"ו בשבוע, דבספר פרי חיים (והחתן) כתב שמקדש השלישי נרמז צאות י"ה, דשני בתי המקדשות שנבנו ע"י בני"ה היו בחינת אות ה', דבמסכת מנחות (דף כ"ט:) אמרו חז"ל עה"פ צישעיה (כ"ו ד') כי צי"ה ה' נור עולמים שני עולמות, עה"צ נצרא צאות י' ועה"ז נצרא צאות ה', וכיון שנבנו בעה"ז ע"י בני"ה היו בחינת אות ה', לא כן מקדש השלישי שירד בנוי ומשוכלל מן השמים נרמז צהם י"ה, י' רומז לעה"צ שמשם ירד מקדש השלישי, ויעמוד בארץ שנצרא צאות ה', הרי מקדש השלישי נרמז באותיות י"ה עכ"ד.

ותמצא שאותיות אגה"ו עולה י"ה שרומז למקדש השלישי, והישמה משה (תנ"ה) כתב ששני מקדשות הראשונות היו הכנה למקדש השלישי, ולכן בחודש תמוז יוס גבר האויז ותצקע העיר והתחיל החורבן, יחול ר"ח ציומי אגה"ו שעולין י"ה שרומז למקדש השלישי, לרמז שחורבן שני המקדשות שנרמזו צאות ה', היו הכנה למקדש השלישי שנרמזו צאות י"ה.

בכל העולם שולט שם אלהים, ובא"י שולט גם הו"ה

שלח לך אנשים ויחורו את ארץ כנען, הטעם על שלח לך אנשים הוא מונח רביע.

ויש לבאר בדברי יואל (בהעלותך דף רס"ג) ציאר מש"כ (ט') כ"ג) על פי הו"ה יחנו ועל פי ה' יסעו, דבערצי נחל כתב שכל מקום שהלכו ישראל במדבר היה קדושת ארץ ישראל עמהם, והוסיף צד"י דבספר אספקלריא המאירה (בהר) כתב שם אלהים שולט בכל העולם, אבל צא"י שולט גם שם הו"ה בנוסף לשם אלהים, וז"ש במסכת כתובות (דף ע"ה.) אחד מינייהו [מבני א"י] כחרי מיין מבני חו"ל, דצא"י היניקה הוא משני שמות, וז"ש עפ"י הו"ה יחנו כל חנייתם היה כאלו חנו צא"י שיונקין משם הו"ה.

וד"ש הקצ"ה שלח לך אנשים מונח רביע שיראו ד' אותיות הו"ה בנוסף לשם אלהים, ולכן וישלח אותם משה עפ"י הו"ה שיראו שם הו"ה צא"י, ולכן כתיב על פי הו"ה אף שהקצ"ה אמר למשה שלח לך לדעתך אני איני מצווק, א"כ לא היה עפ"י הו"ה, אולם לדרכינו עפ"י הו"ה הכוונה שיראו שא"י מושפע מהו"ה.

ולזה לך כתיב (י"ג כ"ג) ויצאו עד נחל אשכול והטעם הוא אולם גרש מונח רביע, דאחר שהלכו בענה רעה ולא לראות שא"י מושפע צהם הו"ה, אז אולם גרש מונח רביע, שנחגרש משם שם הו"ה צן ד' אותיות, ולא נשאר רק שם אלהים אותיות.

ויש לרמז זאת בקרא לקמן (י"ג כ"ד) למקום ההוא קרא נחל אשכול על אודות האשכול אשר כרתו משם בני ישראל, הנה ס"ת כרתו מש"ם בני ישראל עולה כמנין אלהים, דכיון שהוציאו דבה רעה על הארץ לא ראו השפעת א"י רק צהם אלהים ולא צהם הו"ה.

מתי חו"ל יקימו לעת התחיה עם מתי מדבר

שלח לך אנשים, הנה ס"ת שלח לך אנשים עולין חיים.

ויל"פ דבקדושת יואל [פנינים אות צ'] עמד על דברי רש"י אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר (שמות ג' י"ז) (אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיים שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה, והלשון חיים קשה, דלפי פשוטו הוא לשון שבועה שנשבע הקצ"ה בחייהם של ישראל שיתן להם מקום לטעות, והוה תמוה דלא מצינו כן בשום מקום שינשבע הקצ"ה בחיי וולתו אלא בחיי עצמו ככתוב להלן (י"ד כ"ח) חי אני נאום ה'.

וּכְתַב לַפָּרֶשׁ עַל פִּי מֶה שֶׁהֵצִיא בְּאֹמְרֵי נֹעַם צִפְרָשְׁתָּן (ד"ה סלח נא) בַּשָּׁם סְפָרִים הַקְדוּשִׁים דְּלִכְּן מִתּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר כְּדֵי שְׂבֻכּוֹתָם יִקְוּ מִמִּי חוּץ לָאָרֶץ לַעֲמֹת הַתַּחֲיָה, וְהַגֵּם שֶׁלֹּא מֵאֵל כֵּן בְּשׁוֹם סֵפֶר מִכָּל מָקוֹם נֶאֱמָנִים עָלָיו דְּבָרָיו הַקְדוּשִׁים שֶׁל הָאֹמְרֵי נֹעַם, וְזֶה שֶׁרָמַז לָנוּ רַש"י ז"ל דְּבָרָיו, חִיֵּיהֶם, כְּלוֹמַר בְּשִׁבְלֵי חִיֵּיהֶם הִנְחִיִּים שֶׁל מִתִּי חוּץ לָאָרֶץ, לְפִיכָךְ אֵינִי נֹתֵן לָהֶם מָקוֹם לְטֹעוֹת דְּבָרָיו הַמְרַגְלִים לִמְעַן לֹא יִירָשׁוּהָ, כִּי עַל יְדֵי שֶׁלֹּא יִירָשׁוּהָ אֵלֶּה יִמּוּתוּ בְּמַדְבָּר יוֹכְלוּ מִתִּי חוּץ לָאָרֶץ לָקוֹם לַתַּחֲיָה עַל יְדֵיהֶם עכ"ד.

וְלִזְזָה בָּהּ צַס"ת שֶׁלֹּא לֶךְ אֲנָשִׁים גִּימְטְרִיָּה שֶׁל חִיִּים, שֶׁתְּכַלִּית שֶׁל שְׁלִיחוֹת יִהְיֶה טוֹבָה לְמִתִּי חו"ל, שְׂבֻכּוֹת הַמַּתִּים בְּמַדְבָּר, גַּם מִתִּי חו"ל יִחְיוּ לַעֲמֹת הַתַּחֲיָה, וְהִרְמַז הוּא דּוֹקָא צַס"ת שְׁקָא עַל לַע"ל.

ארץ ישראל מתייחסת עם שבת קודש

שֶׁלֹּחַ לֶךְ אֲנָשִׁים, בְּמַדְרֵשׁ רַבָּה (פֶּט"ו א') הִלְכָה מֵהוּ לְפִרּוּשׁ לִים הַגָּדוֹל קוֹדֵם לְשַׁבָּת שְׁלֹשָׁה יָמִים, [כך] שֶׁנּוּ רַבּוֹתֵינוּ אֵין מְפַלְגִין בְּסַפִּינָה צִים הַגָּדוֹל שְׁלֹשָׁה יָמִים קוֹדֵם לְשַׁבָּת, וְצ"ב שֶׁאֵלֶּה זֶה לְפָרֶשֶׁת שְׁלִיחוֹת הַמְרַגְלִים, וְהֵלֵךְ כְּחִיב וְיִשְׁלַח אֹתָם מִשָּׁה עַל פִּי הו"ה, וּמִקְדָּשִׁים הֵלֵךְ הַקִּבְצָה אֲמַר לוֹ אֵינִי אֵינִי מֵאֵלֶּה אֹתָךְ.

וְכָל אֵלֶּה יִצְוָאָרוּ בַּע"ה, הֵנָּה ס"ת זִכְרֵת חֲלִיצָה וְדַבָּר הוּא אֹתוֹת שְׂבֻכָּתָה, לְלַמֵּד שֶׁשַּׁבָּת מִתִּיחַסֶּת לֹא"י, וְהֵנָּה שַׁבָּת הוּא מִקּוֹר הָאֲמִתּוּת עַד שֶׁאֵפִילוֹ ע"ה מִתִּירָא לְשַׁקֵּר בְּשַׁבָּת, כְּמִצְוָה בְּצִרְטָנוֹרָא בְּמִסְכַּת פָּאָה (פ"ד מ"א) דְּהַלּוּקָה פִּירוֹת מַע"ה בְּשַׁבָּת יֵאָכֵל עַל פִּי דְּאִימַת שַׁבָּת עָלָיו, שֶׁמִּתִּירָא לְעִצּוֹר עֲבִירָה וּלְשַׁקֵּר בְּשַׁבָּת יוֹתֵר מִבְּחוּל, וְאֵילוֹ הִיָּה הַמְרַגְלִים הוֹלְכִים לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּצַחֲנִית שַׁבָּת, לֹא הָיוּ מַדְבָּרִים שֶׁקֶר עַל א"י דְּהָרִי שַׁבָּת הוּא מִקּוֹר הָאֲמִתּוּת, אִלּוּם הֵם הִסִּיחוּ דַּעַת מִהַשְׁבָּת וְהִלְכוּ לֹא"י בְּלִי מַחֲשַׁבֶּת הַשַּׁבָּת וַעֲשׂוּ מִה שֶׁעָשׂוּ.

וְיִדְוֹעַ שַׁבָּת הוּא שְׁמָא דְּקוֹבָה, וְצ"ב וְיִשְׁלַח אֹתָם מִשָּׁה עַפ"י הו"ה שֶׁהוּא שַׁבָּת שְׁמָא דְּקוֹבָה, וְלִכְּן מִצִּיא הַמְדָּרֶשׁ כֹּאֵן בְּשְׁלִיחוֹת הַמְרַגְלִים מֵהוּ לְפִרּוּשׁ לִים הַגָּדוֹל קוֹדֵם לְשַׁבָּת שְׁלֹשָׁה יָמִים, לְלַמֵּד שֶׁבְּהִלְכָּתָם לָאָרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיָּה לָהֶם לְהַתְּצוֹן צִדִּי שַׁבָּת בְּהִלְכָּתָם, וְאִי הִיָּה הַשַּׁבָּת מִגִּין עֲלֵיהֶם לְדַבֵּר רַק אֲמַת.

בלימוד התורה יצייר צורת אביו או רבו ויבין לימודו

וְיִשְׁלַח אֹתָם מִשָּׁה לְתוֹר אֶת אֶרֶץ כְּנַעַן וְיֹאמְרוּ אֲלֵהֶם עָלָיו זֶה צִנְגָּב וְעֲלִיתָם אֶת הָהָר (י"ג י"ז) וְכַתֵּב צַעַל הַטּוֹרִים א"ת הַה"ר עוֹלָה תוֹרָה.

וְי"ל דְּבִסְפֵּר קֹהֶלֶת מִשָּׁה צִיָּאָר צִרְמָו עָלָיו זֶה צִנְגָּב, שִׁיִּיר דִּיוֹקָנוֹ שֶׁל אֲבִיו אֹר רָבּוֹ, וְהַצִּדִּיק נִקְרָא זֶה, וְצ"ב עָלָיו זֶה צִנְגָּב שֶׁתַּעֲלוּ אֶת הַצִּדִּיק בְּמַחֲשַׁבְתָּם, וְתִזְכּוּ לַעֲלוֹת הָהָר זֶה הִיָּה"ר שֶׁהוּא גָּדוֹל כְּהָר.

וְאֲוִלִּי כּוֹנְנָתוֹ לְפִי מֶה שֶׁמִּצְוָה צִנְיָן דּוֹד (וְיֹאֵל אֹת ה') לְבָאָר מֵאֲמַר הַגְּמָרָא בְּמִסְכַּת קִידוּשִׁין (דף פ"ב). רַבִּי אֹמַר אֲשֶׁרִי מִי שְׂרׁוּאָה אֶת הוֹרִיו בְּאֹמְנוֹת מַעֲוָלָה, אִי לוֹ לְמִי שְׂרׁוּאָה אֶת הוֹרִיו בְּאֹמְנוֹת פְּגוּמָה, דְּמִצְוָה יוֹסֵף הַצִּדִּיק צַעַת שְׁעִמְדָּה עָלָיו אֲשֶׁת פּוֹטִיפָר לְהַכְשִׁילוֹ נִרְאָתָה לוֹ דְּמוּת דִּיוֹקָנוֹ שֶׁל אֲבִיו, כִּי סְגוּלָה לְהַנָּחֵל מִן הַחֶטָּא לְצִיר צַעֲיָנוֹ נֹרֶת אֲבִיו וְרַבּוֹ הַמּוֹצֵהֵק, וְלִכְּן יוֹסֵף צִיר צַעֲיָנוֹ נֹרֶת אֲבִיו וְיִנָּחֵל מִן הַחֶטָּא.

וּבִאֲגָרָא דְּפִרְקָא (פ"ג) כַּתֵּב אֵם צַעַת לִימּוּדוֹ בְּתוֹרָה אֵינוֹ מִצִּין דְּבַר עַל צוּרִיהָ סְגוּלָה לְצִיר נִגַּד עֵינָיו נֹרֶת אֲבִיו אֹר רָבּוֹ שְׁלִמְדוֹ תוֹרָה, וְזֶה יוֹעִיל לְהַצִּין לִימּוּדוֹ, וְצ"ב אֲשֶׁרִי מִי שְׂרׁוּאָה אֶת הוֹרִיו בְּאֹמְנוֹת מַעֲוָלָה הֵינִי שִׁיִּיר נֹרֶת אֲבִיו אֹר רָבּוֹ בְּשַׁעַת לִימּוּד הַתּוֹרָה טוֹב לוֹ, אִי לוֹ לְמִי שְׂרׁוּאָה אֶת הוֹרִיו בְּאֹמְנוֹת פְּגוּמָה, הֵינִי צַעַת נִסְיוֹן מִצִּיר צִיר אֲבִיו אֹר רָבּוֹ לְהַצִּילוֹ מִעֲבִירָה זֶה הוּא לוֹ לְרַעָה, וְצ"ב צִקְהֶלֶת מִשָּׁה עָלָיו זֶה צִנְגָּב שֶׁתַּעֲלוּ אֶת הַצִּדִּיק בְּמַחֲשַׁבְתָּם, וְתִזְכּוּ לַעֲלוֹת אֶת הָהָר זֶה הִיָּה"ר שֶׁהוּא גָּדוֹל כְּהָר.

וְלִזְזָה בָּהּ צַעַל הַטּוֹרִים צִרְמָו וְעֲלִיתָם א"ת הַה"ר שְׁעוֹלָה תוֹרָה - שֶׁאֲשֶׁרִי מִי שְׂרׁוּאָה אֶת הוֹרִיו בְּאֹמְנוֹת מַעֲוָלָה הֵינִי שִׁיִּיר נֹרֶת אֲבִיו אֹר רָבּוֹ בְּשַׁעַת לִימּוּד הַתּוֹרָה וְטוֹב לוֹ, אֲבָל אִי לוֹ לְמִי שְׂרׁוּאָה אֶת הוֹרִיו אֹר רָבּוֹ צַעַת נִסְיוֹן לְהַצִּילוֹ מִעֲבִירָה זֶה הוּא לוֹ לְרַעָה.

טעם שמעטפין בטלית רק אחר שנושא אשה

דְּבַר אֵל צִנִּי יִשְׂרָאֵל וְאֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיָּת עַל כְּנָפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדִרְתָּם (ט"ו ל"ח) מִנְהַגֵּינוּ שֶׁאֵין מִתַּעֲטָפִין צִיָּתִית רַק אַחֵר שְׁנוֹשָׂא אִשָּׁה, וּבְשׁוֹלְחָן הָעוֹזֵר (סִימָן ט' ס"ט) הֵצִיא מִשְׁד"ח (מַעֲרַכַת חֲתָן וְכֹלָה י"א) שֶׁיֵּשׁ מִקּוֹמוֹת שְׂכּוֹתִים בְּתַנְאִים, הַתַּחֲיִיבוֹת הַכֹּלָה לְקַנּוֹת טָלִית, אֲבָל נְדוּנִיָּה דִּהֲנַעֲלָה לָהּ מִצִּית אֲבִיָּה.

וְאֲוִלִּי יֹאמַר טַעַם שֶׁמִּתְחִילִין לְהַתַּעֲטֹף צִיָּתִית אַחֵר שְׁנוֹשָׂא אִשָּׁה, דְּצִיָּתִית יֵשׁ ל"ט כְּרִיכוֹת שְׁעוֹלָה הו"ה אַח"ד, וְרַש"י כַּתֵּב צִפְרָשְׁתָּן בְּרִאשִׁית (צ' י"ח) עַה"פ וְיֹאמַר ה"א לֹא טוֹב הֵיָּהּ הָיִיתָ הָאֵדָם לְבָדוֹ אַעֲשֶׂה לוֹ עוֹז כְּנִגְדּוֹ, שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שְׁתֵּי רִשּׁוּיֹת הֵן הַקִּבְצָה יַחֲדָה צַעֲלִינִים וְאֵין לוֹ זֹג, וְזֶה יַחֲדָה בְּתַחֲתוֹנִים וְא"ל זֹג, לִכְּן אַחֵר שְׁנוֹשָׂא אִשָּׁה שְׁלִי שְׁתֵּי רִשּׁוּיֹת הֵם, מִתַּעֲטָף בְּטָלִית שֶׁיֵּשׁ בָּהּ ל"ט כְּרִיכוֹת שְׁעוֹלִין ה' אַחַד וְאֵין כֹּאֵן שְׁתֵּי רִשּׁוּיֹת.

YONAFRIEDMAN@THEJNET.COM